

Goethe

versek

Szalki Bernáth Attila

VERSFORDÍTÁSAI

© *Szalki Bernáth Attila*
magánkiadása

(Minden jog fenntartva.)
2019

ISBN 978-615-81313-7-7

Johann Wolfgang von Goethe

német író, költő, grafikus, művészetteoretikus, természettudós, jogász és politikus. A német irodalom egyik klasszikusa, a világirodalom egyik legnagyobb költője. A líra, a dráma és az epika műfajában egyaránt remekművek sorát alkotta.

Születési dátum: 1749. augusztus 28., Goethe House, Frankfurt, Németország

Meghalt: 1832. március 22., Weimar, Németország

Wikipédia

TARTALOMJEGYZÉK

1. Alázat, avagy az érték:mérték.....	7
2. A csokor.....	6
3. A bűvészinás.....	42
4. A halász.....	36
5. A Holdhoz.....	40
6. A lelkek dala a vizek fölött.....	47
7. A rémkirály.....	30
8.A tenger óriási csendje.....	26
9. A vándor éji dala (I.).....	13
10. A vándor éji dala (II.).....	52
11. Az isteni ideál.....	49
12.Az öregség.....	19
13. Az újévre.....	32
14. De mindennap kellene legalább.....	4
15. Egymásnak lettek teremtvé.....	14
16. Embert nem lehet megismerni.....	8
17. Emlékeztető.....	18
18. Erdőben leltem. tövestől vittem.....	15

TARTALOMJEGYZÉK

19. Eszembe jutsz.....	22
20. Élt egy király Thule várában.....	39
21. Fáradhatatlan, szüntelen szerelem.....	25
22. Fogadtatás és búcsú.....	29
23. Hagyjatok ragyogni... ..	20
24. ISTENKÍSÉRTÉS.....	63
25 Karácsony.....	17
26. Kinek kenyerére nem folyt.....	11
27. Májusi dal.....	34
28. Mentem én.....	12
29. Mi rövidíti időmet.....	10
30. Nyugalmam elszállt.....	27
31. Prometheusz.....	45
32. Sírfelirat.....	16
33.Szelíd, sihederkori bánat.....	21
34. Szeretnék egy nőt.....	5
35. Szép lenne mind, mi jó, megenni.....	9
36. Vadrózsa.....	38

De mindennap kellene legalább
(Man sollte alle Tage wenigstens)

De mindennap kellene legalább;
egy kis dalt hallgatni,
egy jó verset olvasni,
megnézni egy szép képet,
s ha lehetséges volna,
megtehetnétek,
egy értelmes szót mondani.

Szeretnék egy nőt...
(Ich wünsche mir)

Szeretnék egy nőt, ámde oly kezest,
aki nem venne szó szerint mindent,
értene vélem egyet szorgosan,
s ítélne mindent úgy, mint önmagam.

A csokor
(Der Strauß)

Szép, szakított csokrommal
Köszöntlek sok ezerszer!
Én gyakran meghajoltam,
Óh, nem is ezerszer,
És őt a szívemhez húztam,
Több mint százezerszer.

Alázat, avagy az érték:mérték
(Demut)

Ha mestermű tárul elém,
Értékelés dolga enyém;
S a holmimra tekintve, látom,
Hogy mi(n)t kellett volna csinálnom.

Embert nem lehet megismerni
(Wir lernen die Menschen nicht kennen)

Embert nem lehet megismerni,
hozzánk csak ők jönnek
nekünk kell házukhoz menni,
s látni ott őket,
hogy is áll a dolog.

Szép lenne, mind, mi jó, megenni
(Es wäre schön was Guts zukauen)

Szép lenne, mind, mi jó, megenni,
csak ne kéne később emésztetni;
pompás lenne sok bort vedelni,
csak ne kéne majd lerészegedni;
tréfa lenne odapörkölni,
csak ne tudnának ők aztán visszalőni;
s kényelmes lenne minden lánynak,
ha babáját más szülné világnak.

Mi rövidíti időmet?
(Was verkürzt mir die Zeit?)

Mi rövidíti időmet? Tett!
Mi teszi ezt kínkeservvé?
Henyélés! Visz bűnbe?
Szenvedés meg várakozás!
Hogy jön gyarapodás? Gyors
döntéssel! Becsülést hogy nyersz?
Úgy, ha mersz!

Kinek kenyerére nem folyt
(Wer nie sein Brot mit Tränen aß)

Kinek kenyerére nem folyt
A könnye, s bánatban éjszaka
Ágyában még nem zokogott,
Nem tudja, mik az égi hatalmak.

Vezetnek, de élet csábít,
S jaj, bűnbe esünk mi, szegények,
Akkor ránk hagyják ők a kint:
Mit elnyer Földön mind, ki vétkez.

Mentem én
(Einst ging ich)

Mentem én
a lánykám után
egyszer erdőbe be,
ölelém
nyakát, de mily kár!
sikoltok, fenyeget.
Én így kiáltok dacosan:
Megölöm, ki zavar!
Kedvesem, légy halk, suttogta!
És úgy senki se hall!

A vándor éji dala (I.)
(Wanderers Nachtlied I.)

Isten fia; küldé ég,
Kínt, szenvedést megenyhíted,
Kettőzve kit sújt a lét,
Őt te duplán felfrissíted,
Fárasztanak üzetések,
Mért kell kín, sok élvezet?
Égi béke,
Szállj le, s töltsd el keblemet.

Egymásnak lettek teremtvé
(Gleich und gleich)

A)

Egy harangvirág
A földből kinőtt
Korán. Arra vágy
A méh a fű fölött,

Hogy virágának
Nektárját gyűjtse. ,
Biztos, egymásnak
Lettek teremtvé.

B)

Korán kitártatok
Díszetek sok méhnek,
Ők - harangvirágok -
Menyasszonynak néznek;

Kelyhetekbe szállnak
Nektárt gyűjtögetve,
Biztosan egymásnak
Lettetek teremtvé.

Erdőben leltem, tövestől vittem...
(Gefunden)

Erdőbe mentem:
Vajon miért,
Nyugtom kerestem,
S meggleltem én?

Fa árnyékában
Kis virág nyílt,
Egy fénylő csillag,
Magához hív.

Letörni vágytam,
De lelke szól,
Elhervadása
Mért lenne jó?

Kiástam tövel
Virágot én,
A házhoz vittem,
A kertben élj!

Így kapta tőlem
Új otthonát,
Mindig előttem
Nyílik tovább.

Sírfelirat
(Grabschrift)

Mint fiú zárkózott volt, makacs,
legényként gyanakvó és pimasz.
Férfi: tette készséges,
aggként könnyelmű, szeszélyes.
Majd olvashatják sírköveden:
Ő korábban az volt; egy ember!

Karácsony
(Weihnachten)

Karácsony

Fák fényben, ragyogó ággal,
Fent s lent édes ajándékkal,
Mozdul nagy várakozással
Agg s gyermek szív izgalmával -
Adományt hoz ünnepünkre,
Fát díszített örömünkre,
Ámulva nézünk fel s mélyre,
Itt és ott is keresgélve.

Ám Hercegünk erre járva,
Légy te ez estén is áldva,
S fények meg láng a fáklyákon,
Mindent köszönve szolgáljon,
Hűn magasztalva személyed,
Mind esküt téve tenéked:
S fennkölt lelkeddel ha nézel,
Eltelsz jótett örömével.

Emlékeztető (Erinnerung)

A) Emlékeztető

Mért vágysz messzire kószálni?
Jót - hisz közel - van, meglásd,
Tanulj meg boldoggá válni,
S boldogság száll ott terád.

B) Figyelmeztetés

Mért vágysz mindig messzebb menni?
Lásd meg körödben a jót,
Bölcsen tanulj boldog lenni,
S boldogság lesz mindig ott.

Az öregség
(Das Alter)

Udvarias az öregség:
Ismét kopogva kér engedélyt;
Nem mondják bent: Szabad! De ő
Nem szívesen áll ajtók előtt.
Kilincset nyom, s gyorsan belép,
S azt vélik, ő bizony durva legény.

Hagyjatok ragyogni...
(So laßt mich scheinen...)

Hagyjatok ragyogni, míg élek:
Hagyjátok meg fehér ruhám!
E szép Földről sietve térek
Le, hol mind lel végső hazát.

Pihenve ott elcsendesedek,
Szemem új látványra tekint;
Visszahagyom porhüvelyem,
Az ékes övem, a fejdísz.

Az égi erők nem kérdezik,
Hogy férfi voltál vagy nő,
A ruhád lehámozva ölelik
Tested, a megszépült, dicsőt.

Habár gond s fáradság kerültek,
Jutott mély bánat és csapás.
Ezektől korán megvénültem;
Tegyetek örökifjává.

Szelíd, sihederkori bánat
(Ein zärtlich jugendlicher Kummer)

Szelíd, sihederkori bánat
Kopár földekre hív; határt
A reggeli szunnyadozásban
Ringatja még a földanyánk,
A szél zúgva rázza az ágot,
Didergőn társul dalomhoz, mi csupa kín.
A természetben félénk csend, de álma
A szívemnél reménytelibb.

Figyeld - hamar száll rózsakoszorúval
A kézben kéz - a Napistent, az Ikerpárt,
Nyílt kék szeme, arany napsugara rád vár,
Kísér életpályádon végig. S táncra
A zöld rétre kirajz
Fiú, kalapján ék
Sok színes szalag, a lányka szép
Ibolyákat tép friss fűből, bepillant
Titokban szép kebleire, s látja örömmel
Fejlettebbnek s elbűvölőbbnek őket
Ma, mint egy éve május ünnepén;
Örvend, s remél.

Idős, szorgos embert
Úr áldja kertjében ott! Mily korán kezdett
Egy ágyást előkészíteni a magnak!
Csak épp olvadt hótakaró,
A tél makacs, s bár március van,
A táj fázik cudar viharoktól,
Ködfátyolban áll folyó, a rét,
Hegy szürke gerincén
Felhőburok, nem látszik szegélye,
Aratást álmod ő lelkében,
Vet hát, s remél.

Eszembe jutsz... (3. kudarcos kísérletem)
(Nähe des Geliebten)

Ha hullámok hátán nap fénye csillan,
Eszembe jutsz;
Ha forrásvizén a Hold képe villan,
Eszembe jutsz.

De téged látlak, ha hordja utakon
A port a szél;
Ha éjjel vándor át a szűk pallókon
Remegve kél.

De téged hallak én a bösz viharban
Ha hullám zúg;
Ha csendes ligetben megyek magamban,
A hangod sűg.

Te távol élsz, de én szivembe zárlak;
Legyél enyém!
Leszáll az éj, a csillagfényben várlak,
Siess elém!

Eszembe jutsz... (2. kudarcos kísérletem)

Ha hullámok hátán nap fénye csillan,
Eszembe jutsz;
Ha forrás vizében holdsugár villan,
Eszembe jutsz.

De téged látlak, ha hordja utakon
A port a szél;
Ha éjjel vándor át a szűk pallókon
Remegve kél.

De téged hallak, ha bösz viharban
A hullám zúg;
Ha csendes ligetben megyek magamban,
A hangod súg.

Tenálad vagyok, légy bár tőlem távol,
A lelked int!
Leszáll a Nap, fenn a csillag világol.
Lennél csak itt!

Eszembe jutsz...(1. kudarcos kísérletem)

Eszembe jutsz, ha hullámszik tengeren
Napszillogás;
Eszembe jutsz, ha fürdik forrásvízben
A holdsugár.

De téged látlok, ha úton kavargja
A port a szél;
Ha éjjel vándor a keskeny pallóra
Remegve lép.

De téged hallak, ha bösz viharban
A hullám zúg;
Ha csendes ligetben sétálok, gyakran,
Te hangod súg.

Tenálad vagyok, légy bár távol tőlem,
Lelkemben élsz!
Leszáll a Nap, csillagok tündökölnék.
Csak itt lennél!

Fáradhatatlan, szüntelen szerelem
(Rastlose Liebe)

Mély hóban, esőben,
Zord széllel szemben,
Éles sziklákon,
Át ködpárnákon,
Folyton hajt, folyvást!
Nincs semmi nyugvás!

Inkább körömben
Vágynék szenvedni,
Mint sok örömben
Üzelve lenni.
Bősz szenvedélyben
Új szívhez menni,
S oh, önlelkemben
Kínt gerjeszteni!

Próbáljak szökni?
Erdőn rejtőzni?
Szívnek nincs nyugta!
Éltemnek csúcsa,
Üdv s gyötrelem
Vagy szerelem!

A tenger óriási csendje
(Meeres Stille)

Vízen óriási csend ül,
Tengeren nincs mozdulás,
Bátor hajós szíve rendül,
Körben nem lát hullámzást.
Semmi jele sincs a szélnek!
Rút halálnak árnya leng!
Mert e határtalan térnek
Habja holt, csak csend mereng.

Nyugalmam elszállt
(Meine Ruh' ist hin Aus Faust I)

Nyugalmam elszállt,
Szívem nehéz,
Ha őt soha többé.
Nem látom én.

Fiúm ahol nincs,
Az nékem sír,
Egész világ
Csak bosszúság.

Fejem szegény
Örültté vált,
Ma már az ész
Zavartan áll.

Nyugalmam elszállt,
Szívem nehéz,
Ha őt soha többé.
Nem látom én.

Kinézek utána
Az ablakomból,
Kimegyek utána
A házamból.

Pompás a járás,
Nemes a tartás,
Bűvös szájmosolygás,
Vad férfipillantás,

No és beszéde
Varázsfolyó,
S ha jó kézre,
Oh, a férfi csók!

Nyugalmam elszállt,
Szívem nehéz,
Ha őt soha többé.
Nem látom én.

A keblem unszol,
A vágy elönt.
(Oh) megragadnám,
S tartanám őt,

S csókolnám, mint
Akartam én,
S ha ő csókolna
Elolvadnék!

Fogadtatás és búcsú
(Willkommen und Abschied)

Fel, lóra ülj, üzent a szívem!
A tettem gyors, ha szent a cél.
A Föld ölén már ring az este,
S hegyekre fátylat font az éj;
A tölgyfa ködruhás fehérén,
Akár egy tornyos óriás,
Ki bokrok felett a sötétben
Is száz fekete szemmel lát.

A Hold fent ült egy felhődombon,
Ködök foltján sírva átnéz,
A szél lengve száll halk szárnyakon,
Borzongtató hang fülemhez ér,
Ezernyi meseszörny az éjben,
Kedélyem mégis oly vidám,
Nagy tűz, mi gerjed bent a vérben!
Szívemben tombol már a láng!

Hisz téged láttalak örömben,
S édes pillantásod rám szállt,
Csak érted lüktetett a szívem,
S lélegzetem úgy ölelt át.
Tavaszi rózsairat vette
Ölébe a kedves orcád,
S e báj mind enyém - ti istenek!
Nem érdemlek ily adományt!

De kél már hajnal pírja nyomban,
S a búcsúra készül e szív:
A csókjaidban mily gyönyör van!
De árad szemedből a kín!
Eljöttem, álltál, s néztél csendben,
Felém küldsz könnyes pillantást:
De boldogít, hogy szeretsz engem!
S szeretni, istenek, csodás.

A rémkirály
(Der Erlkönig)

Ki vágat éjben, hol süvít a szél?
Derék apát látsz, viszi gyermekét;
Karjával húzza magához fiát,
A teste melegét így adja át.

„Te drága gyermekem mért aggódál?
„Apám, te nem látod a rémkirályt?
Ijesztő fátylát meg a koronát?”
„Te jó fiú, ez csak ködcsík csupán.”

>Te kedves gyermek, jöjj vélem, s menjünk!
Sok szép játékkal játszunk majd együtt;
Virág hol nyílik, nézd, az ott a part,
Anyám tenéked arany ruhát varrt.<

„Te még most sem hallod édesapám,
Mit ígér halkán a rút rémkirály?”
„Maradj most csendben, légy nyugodt, s ne félj,
Csak száraz levél, mit borzol a szél.”

>Te szép fiú jönnél-e vélem legott?
A kedves lányaim várnak amott;
Vezetnek majd téged ez éjszakán,
Elringat énekük, bűvöl a tánc.<

„Jaj, apám, jaj, apám nem látod, mondd,
A rémnek lányait sötétben ott?”
„Riadt fiam, pontosan látom én:
A régi fűzfásor ködlik szürkén.”

>Szeretlek, szépséged annyira vonz;
Ha nem jössz, elviszlek erővel most.<
„Szoríts magadhoz erősen apám!
Mert a rút rémkirály engemet bánt!”

Megrémül apja, s vágdat, mint a szél,
Szorosan tartja alélt gyermekét,
Csapzottan éri el az udvarát;
Karjával ölelve halott fiát.

Illustration von Moritz von Schwind

Illustration von Albert Sterne

Az új évre
(Zum neuen Jahr)

Régire új jön,
Hagyjuk a múltat,
Ránk aláhullva
Víg öröm ér,
Elköszön régi,
Bízz a jövőben,
Nézz az új évre,
Ám visszanézz.

Kínt ad sok óra,
Ők, jaj, nem válnak,
Tartós a bánat.
Ám ami kedv;
Fényes napokra
Gyűjtsük mi újra,
S fűtse dalunk a
Büszke kebelt.

Öröm meg bánat,
Mindegyik tűnj el,
És összefűzve
Már süllyedjék.
Jöjjön a sorsnak
Gyors forgásában,
Víg társaságban
Új ajándék!

Köszönd mozgásnak,
Élet hullámnak,
Férfisorsodnak
Bő adományt;
Másikban lelj meg
Mély kötődésben,
Hű szerelemben
Égi varázst!

Másokon látod,
Homloka ráncos,
Óév hogy távoz,
Bús szomorú;
Ám velünk fénylik
Társunknak szíve,
Nézd, mit hoz, frisset
Nékünk az új.

Úgy ahogy táncban
Tűnik a társa,
S újra találja
Pár kedvesét,
Úgy vezet élet
Lázás forgásban,
Friss kavargásban
Minket az év!

Májusi dal
(Mailied)

Elbűvöl engem
A májusi táj!
Napfény özönben
Derűs világ!

Kibúj rügy éke,
Hogy hajt az ág,
Hangok zenéje
Bokrokból száll!

Jókedv, vidámság
Kebleket tölt,
Földre napsugár
Hozott gyönyört!

Oh, szép szerelem!
Aranyló kincs,
Fentről tekintve
Örömmel hints!

Dicsérjed, áldjad
A zöld mezőt,
Virágillatban
Füldik a Föld!

Oh, lányka, lányka,
Szeretlek én!
Szemed hogy néz ma!
Szíved enyém!

Felszáll pacsirta,
Övé a lég,
Lent illatárban
Ringat a rét.

Szeretlek téged,
Hogy forr a vér!
Véled szívembe
Bátorság tér,

Ha új dalokhoz
S táncba vezetsz.
Légy mindig boldog,
Amíg szeretsz!

A halász
(Der Fischer)

A víz dagadt és suhogott,
horgászott rajt' halász,
nézte csendben horgászbótot,
szívében űrt találsz.
És ahogy ül ott, s fülel ő,
víz szét vált fölfelé,
s hulló habokból jő elő
csupa víz lány elé.

Beszélt s dalolt neki a lány:
Téged tán tréfás nagy szeszély
vonz emberekhez vagy talán
halálos szenvedély?
Bár tudnád, sok kis hal hogy él,
mily jóleső a mély,
te akkor oda lemennél,
s mindig boldog lennél.

Nem gyönyörködtet a napfény,
hold tenger vizén?
Ahogy a hullám visszatér,
s lesz kétszeresen szép?
Nem vonz a távol magas ég,
a víztükrözte kék?
Téged nem hív oda a vágy,
hol örök boldogság?

A víz dagadt és suhogott,
lábához ért fel ott:
Fiú szív vált vágy telivé,
mert lány így köszönté.
S halásznak lány úgy mesélt,
hogy közös vággyal tevék:
Lehúz a lány, süllyedt halász,
s nem látták többé már.

Vadrózsa
(Heidenröslein)

Rózsát pillant meg fiú,
rózsa nyílt a réten:
Szépsége szívébe szúrt,
mégis hozzá odafut,
s nézi örömében.
Vérvörös vadrózsa állt,
rózsa nyílt a réten.

„ Én letéplek, vég elér!“
szólt fiú a réten.
Rózsa mondja: „ Tüske ér,
fáj sokáig, foly a vér,
s nem kíméllek én, nem!“
Vérvörös vadrózsa állt,
rózsa nyílt a réten.

Ám letépte vad legény
rózsát kint a réten –
Bár a rózsa volt kemény,
- s fájt nekik! - elszállt remény,
őt a vég elérte.
Vérvörös vadrózsa állt,
s már nem nyíl a réten.

Élt egy király Thule várában
(Der König von Thule)

Élt egy király Thule várában
- Ki szeretőjéhez hű volt -
S neki haldokló társa
Arany kupát adott.

Nem tartott mást ily becsben,
Ürítve lakomán;
Szemét könnyek lepték el,
Ha ivott, s gondolt rá.

Király halálra készül,
S országa sok javát
Mind hagyja örökségül.
De nem becses kupát!

Fent, ősi vár termében
Sok lovag összejött,
Király ad nagy ebédet.
Lenn tenger zúgva döng.

Király ivott, s érezte;
Bor fogy, mint életláng,
S hogy szent kupát védje,
Vízbe dobta alá.

Zuhanni látta, esni,
Elnyelte tengerár.
Lezárultak szemei:
S nem ivott többé már.

A Holdhoz
(An den Mond)

Árad völgyre lágy holdfény,
Csend s ködcsillogás,
Végre béke tölti bé
Lelkem csarnokát;

Életemre úgy terít,
Érzem, pillantást,
Mint baráti szem tekint
Sorsomra, s vigyáz.

Szívembe beköltözött
Idő; bús s vidám,
Járok gond, öröm között,
Társam a magány.

Áradj, folyj kedves folyó!
Álmom végleg tűn,
Elveszett a tréfa, csók,
Hűség meg derűm.

Birtokoltam sok mindent,
Éltem jókat át!
És ember nem tudja ezt
Elfeledni ám!

Zúgj folyó, hisz szűk a völgy,
Nyugtot ne találj,
Zúgj, s dalomnak kölcsönözz
Lágy melódiát.

Néha téli éjszakán
Fákat szaggatsz szét,
Szép tavasznak hajnalán
Duzzasztod rügyét.

Bölcs az, kinek lelkéből
Gyűlölség kizárt,
Élvezi a meglevőt,
S hű társra talál;

Felfogják, hogy mily csodás,
Más mit meg se lát,
És mi holdas éjszakán
Keblük járja át.

A bűvészinás
(Der Zauberlehrling)

Vén varázsló egyszer, végre
Elment, mester nincs a házban!
Szelleme engedjen nekem,
És akaratom szolgálja.
Mert tanultam tőle
Bűvölést, szokást,
És szellemerővel
Én teszek csodát.

Hókusz, pókusz!
Élj varázslat!
Jött, s a kádba
Már vizet hoz,
Önti bőven, s újra lódul
Fürdővizért, hadd csobogjon.

Indulj most meg, vén seprő, te,
Végy kezedbe ócska rongyot,
Rég ismered szolga módot,
Most akaratom betöltsed!
Két lábad teremjen,
Föd is szülessék,
Rajta, menj sietve,
Itt van egy fazék.

Hókusz, pókusz!
Élj varázslat!
Jött, s a kádba
Már vizet hoz,
Önti bőven, s újra lódul
Fürdővizért, hadd csobogjon.

Nézd, futással megy mély parthoz!
Ott áll a folyónál tényleg,
Mint a villám vesz ő rajtot,
Hozza vizet gyors öntésre,
Már másodszor fordul,
Bár töltve a kád!
Víz sugár kicsordul,
Töltve vízzel már!

Állj, meg! Állj, meg!
Mert elég ez,
Kádunk, nézd meg,
Már megtelve -
Oh, mit látok! Hess el! Hess el!
Mert varázsszót elfeledtem!

Azt a szót, amellyel téged
Régi voltodba formállak!
Óh, hogy hordja ürge kézzel!
Lennél seprő, mint korábban!
Önti ki, és újból
Hozza gyorsan rá,
Óh, mint száz folyó
Úgy tör rám ez ár!

Hát, tovább nem,
Ezt nem hagyom:
Megragadom!
Álnokság ez!
Óh, mily félelmetes nékem,
Rémít arckifejezése!

Óh, te pokol rút szülötte!
Kell eláztani a házat?
Ömlik a víz már mindenre,
Vess véget vízáramlásnak.
Örült seprőnyél, te,
Kell, meghallgassál!
Légy bot újra végre,
Csendben, nyugton állj!

Valahára
Abbahagyod?
Mert grabancod
Megragadom,
És testfád éles baltával
Két darabra széthasítom!

Mint jön megint, hurcol, nézzed!
Mint csak tudtam, rá lecsaptam,
S óh, kobold, heversz te mélyen;
Reccsentve hasít éles balta.
Ezt biz' eltaláltam!
Nézd, szétvágta én!
És reményem támad,
És fellélegzék!

Ám jaj! Ám jaj!
Mindkét résznek
Tagja éled,
Már szaladnak,
Készek ismét vízfordásra!
Segítsetek, óh, hatalmak!

És hogy futnak! Minden nedves,
Vízben állnak termék s képek:
Óh, mily szörnyű vízesés ez!
Mesteuram, hallj meg, kérlek! -
Végre jó a mester!
Uram, nagy a kár!
Hívtam, jött a szellem,
Ám nem tágít már.

"Mars sarokba
Seprők! Vagytok,
Mint voltatok!
Mert van írva:
Hogy munkára azt, ki szolgál,
Tudd, csak öreg mester hívhat."

Prometheusz
(Prometheus)

Takard be, egedet, Zeusz,
Fellegekkel!
S labdázz, mint a fiúk
Fent bogánccsal
Tölgyön és hegymeredélyen!
De a földemet itt
Hagyd csak békén,
És kis lakom is,
Nem te csináltad,
Meg kohómnak
Tüzét, amit
Úgy sajnálsz tőlem.

Nincs biz' szegényebb
Égen-földön isteneknél,
Hisz alamizsnákból,
Áldozatokból
Meg imákból
Él felségeitek,
S nyomorognátok,
Ha nem lennének lent
Hiszékeny bolondok.

Még gyerek voltam,
Nincs jel: honnan, hova,
Néztem a Napon túl hunyorogva,
Tán lenne ottan
Egy fül, meghall'ni panaszomat,
S szív, egy olyan,
Mely átérzi kínos sorsomat.

Ki támogatott
Göggös titánok ellen?
Ki óvott meg a haláltól,
Rabigától?
Nem te magad vitted ezt végbe
Bátor szívem, te?
Lobogtál nemesen
Neki égbe hálaimát,
Ő aludt, s cserbenhagyott!

Miért becsüljelek?
Fájdalmaim csitítottad,
Ha súlytól lerogytam?
Könnyeim árját látván
Vajon vigasztaltál?
Fáj neked tán, hogy engemet is
Keménnyé kovácsolt
Mindenható sors, s örök
Idő, közös urunk?

Csak nem gondoltad,
Megátkozom a sorsomat,
És világgá
Megyek, mert dugába dőlt mind,
Mivel próbálkoztam?

Itt s most: embert formálok;
A hasonmásom,
Hogy bátor s férfi legyen,
Szenvedjen, sírjon,
Élvezze éltét, vigadjon,
S - mint én - ne tiszteljen
Ő sem.

A lelkek dala a vizek fölött
(Gesang der Geister über den Wassern)

Az ember lelke
Akár a víz;
Az égből jön le,
Az égbe száll fel,
De ismét mélybe
Le kell, hogy térjen,
Örök körben.

Magasból leárad
Szikla falán
Tiszta sugár,
Örömmel zúg le
Felhőhullámban
Lapos sziklára,
S eséskor lágyan
Fátyolban párál,
Halkan foly alá
Ismét le, mélybe.

Szirtek állnak
Esése mentén,
Kedvszegett, hull
Szakadékba
Zuhanva.

A sík vízágyban
Átfolydogál réten,
És jut sima tóba,
Hol nézi arcát
Hold meg a csillag.

Szél, te hullámnak
Hű szeretője;
Szél, simulni hagyd
Habzó hullámot.

Lelke embernek
Olyan, mint a víz!
Sorsa embernek
Olyan, mint a szél!

Az isteni ideál
(Das Göttliche)

Légyen minden ember
Jó, nemes, segítő!
Mert csak egyedül ez
Különbözteti meg
Minden élőlénytől,
Mindtől, mit ismerünk.

Üdv magasztos lénynek,
Aki ismeretlen,
Akit csak sejtünk!
Néki: ember; ember!
Példája tanítson,
Az emberben hinni!

Mert lásd, érzéketlen
És vak a természet,
Szórja fényét a Nap
Jóra és gonoszra,
Bűnözőkre éppúgy,
Mint a legjobbakra
Néz a Hold, a csillag.

Szélvész meg áradás,
Mennydörgés, jégverés,
Tépázza útjukat,
Megragadják mindet,
Bárhogy is sietnek,
Egyformán elérik.

És a szerencse is
Vakon végzi dolgát,
Kiragad tömegből
Ártatlan fiúcskát,
Majd hideg közönnyel
Bűnöst is jutalmaz.

És öröktől fogva
Íly nagy törvény szerint
Kell mindannyiunknak
Földi ténykedésünk
Szűk körben végezni.

Kizárólag ember
Próbál lehetetlent:
Különbséget tenni,
Választ'ni, bírálni;
Képes létezésnek
Célt, értelmet adni.

Mert csak neki szabad
Jót megjutalmazni,
Rosszat megbüntetni,
Gyógyít'ni, menteni,
És minden tévelygőt
Jó útra terelni.

Hát tiszteljük minden
Bölcsét, halhatatlant,
Bár lenne egy ember
Ki nagyban művelné,
Azt, mit jók kicsiben
Tesznek, vagy próbálnak.

Légyen jó az ember,
Segítőkész, nemes!
Lankadatlan téve
Hasznost, mi igazság,
Példának véve az
Isteni ideált.

A vándor éji dala (II.)
(Wanderers Nachtlied II.)

1. variáció

Valamennyi hegynek ormán
Boldog béke,
Fuvallatot fakoronán
Épphogy érzél,
Madárnépség
Is megpihent már az erdön,
Te meg tudod, lassan eljön
Örök békéd.

2. variáció

Körös-körül hegyek ormán
Nyugalom,
Alig rezdül fakoronán
Fuvalom,
Őrző fészkét
Üli erdön madárnépség,
Te meg majd lelsz, nincs már kétség,
Örök békét.

3. variáció

Minden hegynek ormán
béke,
szél fakoronán
letérdel,
pihen. Madárnépség
is csendben üli erdőn fészket,
várj, örök békét
lelsz, nincs már kétség.

4. variáció

Minden éji ormon
a csend,
de érzed – lombok
lágynesze –
néked üzent.
Madárka már hallgat az ágon.
S téged is átfon
végleg a csend.

5. variáció

Minden éji ormon
a csend,
a szél a lombon
lágysz zene,
néked üzent.
Madárka már hallgat az ágon.
S téged is átfon
végleg a csend.

6. variáció

Minden kéklő ormon
a csend,
a szél a lombon
halk zene,
súg; te aludj!
Madár se szól, szunnyad a lágysz nesz,
csend öle átvesz,
húzz le, aludj!

7. variáció

Minden sziklaormon
a csend,
a szél - a lombon
lágysz zene,
éj nesze - fű.
Madárka már hallgat az ágon.
S téged is átfon,
várj, a ború.

8. variáció

Minden távol ormon
béke,
szél a falombon
letérdel,
kis madárnak fészke
is néma erdőn már a fákon,
s téged is átfon
örök béke.

9. variáció

Minden havas ormon
a csend,
a szél a lombon
lágyműve;
éj, ne hazudj!
Madárka már hallgat az ágon.
Csend öle átfon,
hogyműve.

10. variáció

Köd a csúcson, béke,
fán fű
a szél, beszéde
halk szavú,
súgja; aludj!
Madársereg hallgató, lágyműve,
csend öle átvesz,
hogyműve.

11. variáció

Minden bérce**n** béke,
ború,
falomb beszéde
halk szavú,
súg: te aludj!
Madár se szól. Kél a halál nesz,
várj, hamar átvesz,
húz le: aludj!

12. variáció

Köd a csúcson, béke,
fán fú
a szél, beszéde
halk szavú,
súgja; aludj!
Madársereg hallgat. S halál nesz,
csend öle átvesz,
húz le, aludj!

13. variáció

Köd a csúcson, béke,
szél fú,
de lágy, beszéde
halk szavú,
csendes az út.
Madársereg néma. Halál nesz
kél, ölel, átvesz,
s élted lefut.

14. variáció

Minden csúcson béke,
ború,
falomb beszéde
halk szavú,
szél; elaludsz?
Madár se szól. Csakhamar lágy nesz,
csend köde átvesz,
és te aludsz.

15. variáció

Béke minden bérce,
ború,
a lomb a szélben
halk szavú,
súg: te aludj!
Madár se szól. Kél a halál nesz,
csend ölel, átvesz,
húz le, aludj!

16. variáció

Minden csúcson béke,
ború,
a fák beszéde
halk szavú,
kér; elaludj!
Madár se szól. Téged is lágy nesz,
csend öle átvesz,
hogyan te aludj.

17. variáció

Minden bérce**n** béke,
ború,
falomb beszéde
halk szavú,
szél; elaludsz?
Madár se szól. Ringat a lány nesz,
csend hamar átvesz,
várj, te is hunysz.

18. variáció

Béke minden bérce**n**,
ború,
falomb az éjben
halk szavú,
szél; te is hunysz?
Madár se szól. Téged is lány nesz,
csend öle átvesz,
s végleg aludsz.

19. variáció

Minden csúcson béke,
ború,
falomb beszéde
halk szavú,
szél; te csitulsz?
Madár se szól. Csend öle, lány nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, hullsz.

20. variáció

Minden csúcson béke,
ború,
falomb beszéde
halk szavú,
súgja: elmúlsz.
Madár se szól. Csend öle, lágy nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, hullsz.

21. variáció

Minden csúcson béke,
ború,
falomb beszéde
halk szavú,
szél; te csitulsz?
Madár se szól. Csend öle, lágy nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, múlsz.

22. variáció

Minden csúcson béke,
nem fú
szél, lomb beszéde
halk szavú,
súg; vele hullsz.
Madár se szól. Csend öle, lágy nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, múlsz

23. variáció

Alkonyi békében
a csúcs
mind, lomb beszéde
halk szavú,
int; hova hullsz.
Madár se szól. Csend öle, lágy nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, múlsz.

24. variáció

Alkonyi békében
a csúcs
mind, lomb beszéde
halk szavú,
súgja; elmúlsz.
Madár se szól. Csend öle, lágy nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, hullsz.

25. variáció

Alkonyi békében
a csúcs
mind, lomb beszéde
halk szavú,
súg; vele hullsz.
Madár se szól. Csend öle, lágy nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, múlsz.

26. variáció

Minden csúcson béke,
nem fű
szél, lomb beszéde
halk szavú,
súg; fogy az út...
Madár se szól. Csend öle, lágy nesz,
várj, hamar átvesz,
múlsz te is: tudd!

27. variáció

Minden csúcson béke,
nem fű
szél, lomb beszéde
halk szavú,
súg: fogy az út...
Madár se szól, csend ölel, álom,
várj, hamar átfon,
múlsz te is: tudd!

28. variáció

Alkonyi békében
a csúcs
mind, lomb beszéde
halk szavú,
int, fogy az út...
Madár se szól, csend ölel, álom,
várj, hamar átfon,
múlsz te is: tudd!

29. variáció

Alkonyi békében
a csúcs
mind, lomb beszéde
halk szavú,
int: fogy az út...
Madárka már hallgat a fákon,
csend ölel, átfon,
múlsz te is: tudd!

30. variáció

Minden csúcson béke
nem fű
szél, lomb beszéde
halk szavú,
súg, fogy az út...
Madárka már hallgat a fákon,
csend ölel, átfon,
múlsz te is: tudd!

ISTENKÍSÉRTÉS

Egy amatőr műfordító próbálkozásai J. W. Goethe Wanderers Nachtlied (II.) című versével

A főcímben szereplő szó jelentése a Magyar Nyelv Értelmező Kéziszótár (2003) alapján:

"vakmerően kockázatos tett, beszéd". Lator László szerint megkísérelni Goethe Wanderers Nachtlied (II.) című versének magyarra fordítását: istenkísértés.

Kosztolányi írja tanulmányában:" Mindenki megállapodott abban, hogy ez a vers tökéletes és halhatatlan." (Nyelv és lélek Osiris Bp. 1999.

411.o.) Nem véletlen tehát, hogy ezt a

költeményt - tekintettel a fentiekre is - a nagy,

"lefordíthatatlan" versek között tartják

számon. Mégis e szinte márványba vésett szentencia

ellenére legkiválóbb költőink közül is számosan, s

mögöttük-mellettük számtalan más alkotó is

megpróbálta lefordítani, átültetni magyar nyelvre

Goethe eme vers remekét.

Ez utóbbiak közé tartozom magam is, aki 2005-ben

Istenkísértés húsz lépésben című, magánkiadásban

megjelentetett füzetkémben istenkísértő

csúcskísérletet tettem erre, - bár nem vagyok költő - a

líra iránti fogékonyságtól, és nem tagadhatóan,

becsvágytól is üzve-hajtva hályogkovács módjára

kezdtém el ezt a vers remeket (is) magyarra átültetni,

a **forma oldaláról** csúcskísérletet tenni a Himalája-

Wanderers Nachtlied (II.) megmászására.

Máig ezen kísérletező lépések, variációk számát

tízzel növeltem. Mindezek legutóbb megjelent,

Napraforgók című kötetemben is olvashatók.

A verset a német elemzők így szedték ízekre:

J. W. Goethe: Wanderers Nachtlied (II.)

.....Reim
.....Silben
.....Schluss

Über allen Gipfeln.....a 6 w
Ist Ruh.....b 2 m
In allen Wipfeln.....a 5 w
Spürest du.....b 3 m
Kaum einen Hauch;.....c 4 m
Die Vögelein schweigen im Walde.d 9 w
Warte nur balde.....d 5 w
Ruhest du auch.....c 4 m

Poetik in Stichworten 179. oldal Gebrüder Borntraeger
Verlagsbuchhandlung 2001.

Magyarázatul:

Reim:rím,rímképlet

Silben:szótagok száma

Schluss:a rím fajtája;w = weiblich;nőrí m=
männlich; hímrím

A Wanderers Nachtlied-del Kosztolányin kívül Tandori Dezső is foglalkozott Megkésett diplomamunka című tanulmányában. (A műfordítás ma Tanulmányok Gondolat Bp. 1981.)

A 657. oldalon ezt olvashatjuk: " Mármost két olyan versről (a másik Rilke Herbsttag SZBA) - lévén szó, amelyet egészen kiemelkedő Látogatók fordítottak századunkban magyarra, tudhattam: vesztett ügyem van, ha "fordításszerű" megoldást adok. **Tehát: kilátástalan, hogy rájöhessek még valamire, ami Nekik szemet ne szúrt volna.**" (Kiemelés tőlem.)

És mit ad Isten?! A huszonegyedik században jött valaki, egy amatőr fordító, aki észrevett valamit ebben a versszövegben, amit eddig a „kiemelkedő Látogatók" sem láttak meg. Azt tudniillik, hogy a 8 sorból négy rímel egymással! Méghozzá nem is akárhogy: ú-ra! De menjünk sorban! Az első két variációm ütemes-hangsúlyos verselésű, csak a verssorok számára és a rímképletre ügyeltem, a szótagszámra nem.

A vándor éji dala (II.)

1.
Valamennyi hegynek ormán
Boldog béke,
Fuvallatot fakoronán
Épphogy érzél,
Madárnépség
Is megpihent már az erdőn,
Te meg tudod, lassan eljön
Örök békéd.

2.

Körös-körül hegyek ormán
Nyugalom,
Alig rezdül fakoronán
Fuvalom,
Őrző fészket
Üli erdőn madárnépség,
Te meg majd lelsz, nincs már kétség,
Örök békét.

A 3. variációtól a 8.-ig a szótagszámba is ügyeltem, és
igyekeztem az időmértékes
ritmust is visszaadni. Például:

3. variáció

Minden hegynek ormán
béke,
szél fakoronán
letérdel,
pihen. Madárnépség
is csendben üli erdőn fészket,
várj, örök békét
lelsz, nincs már kétség.

8.

Minden távol ormon
béke,
szél a falombon
letérdel,
kis madárnak fészke
is néma erdőn már a fákon,
s téged is átfon
örök béke.

Ezeket Lator Lászlónak is meg tudtam mutatni.
"Elfogadható megoldások" - mondta.
Schein Gábor is látta ezeket, és megjegyezte, ezek
már jobbak az előzőeknél, de itt -
s közben mutató- és hüvelykujját az 5. és 8. verssorok
végére téve mondta - ú-nak kell
lenni! Már tudniillik a Hauch-nál és az auch-nál. Ha
ezt megcsinálja, Kossuth-díjat fog kapni - mondta.
Amit nyilván tréfának szánt, de érzékeltette, hogy ez
nem akármilyen teljesítmény lenne szerinte. Ekkor
elment a kedvem az egésztől, úgy éreztem, mintha azt
kérné tőlem: ússzak át Kaliforniából Japánba!
Hetekig a "Vándor"-ra rá se néztem! Aztán
rádöbbsentem: itt 8 sorból nem kettő, hanem négy ú-ra
végződve rímel!

S jöttek az ú-s megoldások.

9.

Minden havas ormon
a csend,
a szél a lombon
lágysz zene;
éj, ne hazudj!
Madárka már hallgat az ágon.
Csend öle átfon,
hogyan te aludj.

20.

Minden csúcson béke,
ború,
falomból beszéde
halk szavú,
súgja: elmúlsz.
Madár se szól. Csend öle, lágysz nesz,
várj, hamar átvesz,
hunysz te is, hullsz.

26.

Minden csúcson béke,
nem fű
szél, lomb beszéde
halk szavú,
súg; fogyni az út...
Madár se szól. Csend öle, lágysz nesz,
várj, hamar átvesz,
múlsz te is: tudd!

27.

Minden csúcson béke,
nem fű
szél, lomb beszéde
halk szavú,
súg; fogy az út...
Madár se szól, csend ölel, álom,
várj, hamar átfon,
múlsz te is: tudd!

28.

Alkonyi békében
a csúcs
mind, lomb beszéde
halk szavú,
int; fogy az út...
Madár se szól, csend ölel, álom,
várj, hamar átfon,
múlsz te is: tudd!

29.

Alkonyi békében
a csúcs
mind, lomb beszéde
halk szavú,
int; fogy az út...
Madárka már hallgat a fákon,
csend ölel, átfon,
múlsz te is: tudd!

30.

Minden csúcson béke,
nem fű
szél, lomb beszéde
halk szavú,
súg; fogy az út...
Madárka már hallgat a fákon,
csend ölel, átfon,
múlsz te is: tudd!

Bizonyára vannak olyanok, akik sokallják variációim számát. Tudom, ezek között akadnak gyengécskék is, de mindegyiket "érvényesnek" tekintem abban az értelemben, hogy ezek sora tükrözi a "csúcskísérletem" lépéseit. Egyébként Tóth Árpádnak - akinek a tankönyvekből is ismert fordítása szerintem a legszebb magyar fordítás - létezik egy másik variánsa is, amelyre a Nyugat című folyóirat 1920. február elsejei számában találtam a 335. oldalon, ezzel kapcsolódott az ott folyó vitához.

" A magam szerény kísérlete ez volna:

Minden esti bérce
Csend ül,
Halk lomb, alig érzed,
Lendül;
Sóhajt az éj...
Már búvik a berki madárka.
Te is nemsokára
Nyughatsz, ne félj...

Tóth Árpád " - így jegyezte 92 évvel ezelőtt ezt a variánsát.

Kövér betűkkel emeltem ki az ismert szövegtől való eltéréseket.

Két megjegyzést fűznék még fordításaimhoz. Az egyik az ú-ra vonatkozik. Nota bene:

a 8 sor 4 rímében ez áll. Goethe nem véletlenül használhatta ezt a mély magánhangzót.

Tudjuk, a hangok nemcsak értelmet, hanem érzelmet is hordoznak, nemcsak jelentésük, hanem hangulatuk is van, s a mély magánhangzók alkalmasak például a szomorúság, a komorság, az elmúlás érzékeltetésére is. Apropos: nyugalom, pihenés, elmúlás...

" Ruhest du auch." - írta Goethe. Nem akármilyen pihenésre gondolt ő akkor, amikor

a vadászház falára felírta ezt a világhírűvé vált rövid versét. Kosztolányi jegyzi említett

tanulmányában: " Goethe 1783. szeptember 7-én költötte, harmincnégy éves korában

Ilmenauban , a természet benyomásainak hatása alatt, s nyomban fel is írta - ironnal -

a hegyen levő faház deszkájára. Ő maga nagyon szerette. Halála előtt egy évvel, hogy

1831 augusztusában , nyolcvankét éves korában az unokáival meglátogatta a régi, ilmenai tájat, s a

Gickelhahnon, Károly Ágost herceg nyaralóján viszontlátta versét, szokatlanul ellágyult tőle, és

többször egymás után könnyezve mondogatta utolsó két sorát: „Warte nur, balde / ruhest du auch."

Sokan vélik velem együtt, az is nagyszerű ebben a versben, hogy nincs benne direkten;
meghalsz, ám benne rezeg, hogy a természet
részeként - a Nap lement, a szél elült,
a madarak elhallgattak - te is nyugszol, pihensz,
elmúlsz... És bizony körülöttünk minden
- ha figyelünk olykor a vándorlásban, az életúton -
" **súg; fogy az út...**", "int; **fogy az út..**"

Szalki Bernáth Attila

